

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ НАВЧАННЯ СИНТАКСИСУ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ В 9 КЛАСІ

*А. В. Ярмолюк, канд. пед. наук, старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури*

У тезах представлено основні результати аналізу стану навчання дев'ятикласників синтаксису складного речення, зокрема, з'ясовано основні причини недостатньої сформованості в них синтаксичної компетентності. Виділено й схарактеризовано критерії оцінювання рівня синтаксичної компетентності учнів 9 класів для створення методики навчання синтаксису й пунктуації з урахуванням сучасних підходів.

Ключові слова: *синтаксична компетентність, критерії оцінювання синтаксичної компетентності, ситуаційний метод, рефлексійні вміння.*

В основу розроблення методики навчання синтаксису в 9 класі покладено структурно-семантичний і комунікативний аспекти вивчення мовних одиниць (Вихованець І., Голуб Н., Гуйванюк Н., Загнітко А., Кухарчук І., Плиско К., Пентилюк М.), інноваційні освітні підходи (Бондаревська Є., Зимня І., Краєвський В.). З'ясовано, що процес оволодіння синтаксичним рівнем мовної системи включає не тільки синтаксичні й пунктуаційні вміння й навички, а й досвід, цінності, ставлення учнів. Таким чином, важливим показником високого рівня загальної і мовленнєвої культури особистості є володіння *синтаксичною компетентністю*, яка передбачає знання синтаксичних засобів мови, здатність використовувати в мовленні синтаксичні одиниці різних структурних рівнів (словосполучення, речення, ССЦ, текст), синтаксичних конструкцій різних видів і сполучних засобів (речень складних сполучникових, безсполучникових, із різними видами зв'язку) з урахуванням функційно-стильових різновидів мовлення відповідно до теми, мети, ситуації спілкування, провідних жанрів комунікації (Гнаткович Т., Сидоренко В.).

Згідно з компетентнісною парадигмою освіти її цілі мають виміри: знання, уміння, ціннісне ставлення й досвід особистості. У ході дослідження розроблено *критерії оцінювання рівня сформованості синтаксичної компетентності в учнів 9-х класів під час навчання української мови: ціннісне ставлення до власної навчальної діяльності (вироблення потреби в досконалому володінні українською мовою); усвідомлене використання знань із синтаксису й пунктуації відповідно до комунікативної мети; гнучкість навичок застосування синтаксичних умінь (здатність включатися в нові ситуації спілкування); стійкість використання синтаксичних знань і умінь (креативність, досвід застосування знань під час вивчення інших предметів).*

Результати спостережень за навчальною діяльністю, анкетування, аналіз усних і письмових висловлень учнів 9-10 класів засвідчили, що на уроках приділяється недостатня увага практичному засвоєнню мови, учителі

оцінюють знаннєвий результат, значна частина навчального часу витрачається на відпрацювання теорії, виконання тестових завдань, підготовку до ЗНО. Спостерігається певна невідповідність між достатнім рівнем теоретичних знань синтаксису складного речення (високий рівень – 12,5%, достатній – 52,8%, середній – 29,4%, низький – 5,3%) і невисоким рівнем володіння учнями синтаксичною компетентністю (високий рівень – 3,6%, достатній – 19,4%, середній – 49,8%, низький – 27,2%). Серед причини недостатньої сформованості синтаксичної компетентності в учнів 9-х класів назвемо такі: учителі не використовують повною мірою можливості сучасних форм і методів навчання, зокрема, недостатню увагу приділено роботі в групах, у парах (або не представлено її взагалі); ситуаційний метод застосовується дуже рідко, мовні ситуації формалізовані, далекі від життя; учнів не вчать формулювати мету діяльності на уроці, у них не формуються рефлексійні вміння.